

Verksamhetsberättelse 2019, Arkitekt högskolan vid Umeå universitet

1. Beskrivning av Arkitekt högskolan

Arkitekt högskolan vid Umeå universitet startades 2009 och bedriver utbildning och forskning inom ämnesområdet arkitektur. Institutionen ger två utbildningsprogram. Det femåriga **Arkitektprogrammet** som leder till en arkitektexamen och **Masterprogrammet i arkitektur och stadsbyggnad** som leder till en konstnärlig masterexamen. Institutionen intar en unik geografisk och akademisk position i Sverige. Här läggs stort fokus på att reflektera kring social och ekologisk hållbarhet, resursmedvetenhet och integrerad design. Skolan präglas också av dynamiken mellan det lokala/regionala läget i norra Sverige, och den internationella karaktären med lärare, gäster och studenter från hela världen. Den undervisande personalen är en mix av olika nationaliteter med erfarenhet av såväl att undervisa i olika internationella akademiska miljöer som att utöva yrkespraktik under olikartade förhållanden över hela världen.

Undervisningen i arkitektur skiljer sig från traditionell universitetsundervisning på så sätt att den i huvudsak består av projektarbete med handledning – i grupp och individuellt. I fokus står praktiskt arbete i verkstäder och studior där studenterna lär sig skapa ritningar och modeller. Under terminens gång kombineras projektarbetet med kurser i bland annat samhällsplanering, arkitekturteori, arkitekturhistoria och teknologi. Studenter på Arkitekt högskolans program får egna arbetsplatser i skolans ritsalar. De får arbeta med modeller i olika skalor, och experimentera med tekniska lösningar och prototyper genom fullskaligt byggande och arkitektoniska iscensättningar i en fysisk miljö. På skolan finns tillgång till avancerad utrustning och verkstäder för trä, metall och gjutning samt 3D-skrivare och laserskärare.

Det gångna året innebar rent organisatoriskt stora förändringar för Arkitekt högskolan. I början av augusti övertogs ledningen för skolan tillfälligt av dekanen för Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten. Under sommaren och början av höstterminen genomfördes parallellt ett arbete med att tillsätta en ny permanent ledning vilket resulterade i att en sådan fanns på plats från och med den 1 oktober 2019. Det innebär att det under det gångna året funnits tre olika ledningskonstellationer och att den nu sittande ledningen var verksam endast under de tre sista månaderna av året. Detta präglade givetvis verksamheten under året och också utformningen av föreliggande verksamhetsberättelse. Arkitekt högskolans verksamhet under 2019 skulle styras av den verksamhetsplan som togs fram för året. De organisatoriska förändringarna har dock resulterat i att somliga av de mål och strategier som antogs för verksamheten har fått stå åt sidan för arbetet med att återupprätta en stabil arbetsorganisation som säkerställt såväl god arbetsmiljö som en god kvalitet i verksamheten. Verksamhetsberättelsen för 2019 blir därför något kortare och kanske mer övergripande till sin karaktär än vad vi skulle önskat. Vi redogör i stora drag för verksamheten och de viktigaste aktiviteterna som präglat det gångna året.

Dnr. xxx

UMEÅ UNIVERSITET

Nyckeltal, Arkitekt högskolan

FAKULTET/LÄRARHÖGSKOLAN	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019
Organisation					
Antal institutioner/arbetsenheter/centrumbildningar	1	1	1	1	1
Ekonomi					
Intäkter totalt (tkr)	43 767	47 389	39 281	42 145	43 539
Varav utbildning på grundnivå och avancerad nivå (tkr, vh 10-13)	33 329	35 559	31 439	35 663	38 656
- varav andel anslag (%) vh 10-11	98%	100%	100%	100%	100%
- varav andel externa intäkter (%) vh 12-13	2%	0%	0%	0%	0%
Varav forskning och utbildning på forskarnivå (tkr, vh 20-23)	10 438	11 830	7 843	6 483	4 883
- varav andel anslag (%) vh 20-21	30%	31%	87%	96%	97%
- varav andel externa intäkter (%) vh 22-23	70%	69%	13%	4%	3%
Varav övrig/universitetsgemensam verksamhet (tkr, vh 90-91, vh 97)					
- varav andel anslag (%)					
- varav andel försäljningsintäkter (%)					
- varav andel övriga intäkter (%)					
Kostnader totalt (tkr)	-41 249	-43 212	-40 310	-43 503	-44 498
- varav andel löne- och övriga personalkostnader (%)	49%	46%	45%	50%	53%
- varav andel lokalkostnader (%)	22%	22%	23%	22%	22%
- varav andel driftskostnader (%)	13%	16%	13%	10%	9%
- varav andel övriga kostnader (%)	16%	16%	19%	17%	17%
Balanserade medel (tkr, summan av myndighetskaper och ej förbrukade projektmedel)	6	3 638	-456	-1 173	-2 310
Myndighetskaper (tkr)	-4 200	-22	-1 051	-2 408	-3 368
- Varav årets kapitalförändring	2 518	4 178	-1 028	-1 358	-959
- Varav balanserat kapital	-6 718	-4 200	-22	-1 051	-2 408
Myndighetskaper/Kostnader (%)	-10%	0%	-3%	-6%	-8%
Ej förbrukade projektmedel (tkr)	4 206	3 660	595	1 236	1 058
Andel extern finansiering (%)	19%	12%	3%	1%	1%
Utbildning på grundnivå och avancerad nivå					
Antal helårsstudenter	242	247	235	261	281
- varav Lärarhögskolan					
- varav andel kvinnor (%)	61,6%	62,9%	61,5%	60,5%	60,8%
- varav andel män (%)	38,4%	37,1%	38,5%	39,5%	39,2%
- varav andel program (%)	97%	95%	94%	90%	92%
- varav andel avancerad nivå (%)	25%	25%	18%	20%	27%
- varav andel distans/nät (%)	0%	0%	0%	0%	0%
Antal helårsprestationer	264	232	218	243	272
Antal studieavgiftsskyldiga studenter (hstk)	5	4	1	3	5
Antal inresande utbytesstudenter (hstk)	6	10	12	15	14
Antal utresande utbytesstudenter (hstk)	6	4	2	5	4
Prestationsgrad (%)	109%	94%	93%	93%	96%
Forskning och utbildning på forskarnivå					
Antal nyuttagna doktorander					
- varav andel kvinnor (%)					
- varav andel män (%)					
Antal aktiva doktorander	4	4			
- varav andel kvinnor (%)	50%	50%			
- varav andel män (%)	50%	50%			
Antal doktorsexamina	50	48	46	40	33
- varav andel kvinnor (%)	44%	46%	50%	45%	36%
- varav andel män (%)	56%	54%	50%	55%	64%
Antal licentiatexamina	8	8	1	7	3
- varav andel kvinnor (%)	25%	38%		29%	67%
- varav andel män (%)	75%	63%	100%	71%	33%
Erhållna forskningsbidrag (tkr)	306 000	323 000	302 000	287 800	320 000
Antal refereegranskade vetenskapliga publikationer	7	3	2	1	3
Personal					
Antal anställda (individer)	38	34	34	31	27
Antal anställda (årsarbetskrafter)	26	27	28	28	26
- varav andel kvinnor (%)	35%	46%	45%	45%	43%
- varav andel män (%)	65%	54%	55%	55%	57%
Varav andel lärare/forskare	67%	67%	64%	63%	60%
- varav andel kvinnor (%)	44%	44%	41%	42%	35%
- varav andel män (%)	56%	56%	59%	58%	65%
Varav andel professorer	14%	9%	9%	8%	8%
- varav andel kvinnor (%)	27%	40%	40%	45%	45%
- varav andel män (%)	73%	60%	60%	55%	55%
Varav andel disputerade lärare	30%	21%	23%	26%	35%
- varav andel kvinnor (%)	43%	56%	59%	49%	30%
- varav andel män (%)	57%	44%	41%	51%	70%
Antal postdoktorer (anställda och anknutna)					
- varav andel anställda postdoktorer					
- varav andel anknutna postdoktorer					

2. Det goda och effektiva universitetet (2.5)

Vi har högt kvalificerade medarbetare och studenter där lika villkor och hållbar utveckling genomsyrar verksamheten.

Arkitekt högskolan hade i oktober 2019 totalt 23 anställda (heltidsekvivalenter). Av dessa var 16 läraranställningar med en tyngdpunkt på adjunkter (10) och 7 T/A-personal. Lärargruppen har hög professionskompetens men sett i relation till skolans undervisningsuppdrag är vi relativt lågt bemannade vilket lett till att vi under 2019 arvoderat externa lärare motsvarande sex heltidstjänster för att delta i undervisningen. Detta har medfört relativt höga kostnader och även svårigheter att långsiktigt planera bemanningen i undervisningen. Under hösten påbörjades därför en satsning på att rekrytera personal på fasta läraranställningar, något som vi också hoppas kan medföra att vi även får en avsevärt ökad andel disputerade lärare totalt sett. Vi bedömer att denna satsning också kommer att bidra positivt till vår vision om en verksamhet med bättre balans mellan utbildning och forskning. Under hösten påbörjades även en översyn kring behovet av T/A-anställningar. I ett första skede ledde detta till att en tjänst som studieadministratör utlystes men vi avser fortsätta analysen av hur vi organiserar stödet under det kommande året. En viktig målsättning med detta har varit att tillskapa en arbetsordning avseende stöd- och ledningsfunktion som är specialiserad och professionell på alla områden.

Arbetsmiljöarbetet har, framförallt under årets senare del handlat om att säkerställa medarbetarnas arbetsmiljö utifrån alla de förändringar som ägt rum. Såväl ledning som arbetsmiljöombud har haft ambitionen att tillsammans arbeta för att medarbetarna ska känna att de är informerade och delaktiga i den förändring som förevarit och fortfarande pågår. För att uppnå detta har vi strävat efter största möjliga samverkan, såväl med fackliga och studentfackliga organisationer som med de enskilda medarbetarna. Det innebär att vi stärkt de formella kanalerna för samverkan såsom APT, LSG osv och även försökt utöka de mer informella kanalerna för samverkan mellan ledning, administration och övriga medarbetare. Vi har i detta sammanhang även träffat studeranderepresentanter för att tillsammans planera för hur det framtida arbetet kring studenternas arbetsmiljö ska organiseras.

Som en följd av de prioriteringar som beskrivs ovan så har en del mer formella åtgärder i arbetsmiljöarbetet fått stå tillbaka under året. Exempel på sådant är formella arbetsmiljöronder och arbetsmiljörelaterade utbildningar såsom brandskydd. Även arbetet med den statliga värdegrunden har i viss mån skjutits på framtiden. Information om denna har givits vid arbetsplatsträffar under året och personalen har haft möjlighet att diskutera frågor relaterat till detta men värdegrundsarbetet behöver återupptas och fördjupas under det kommande året.

3. Utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Arkitekt högskolan utbildar kritiskt tänkande studenter med kunskaper och färdigheter av högsta kvalitet som löser framtida samhällsutmaningar.

Kursutvärderingar genomförs löpande och ska sammanställas efter varje avslutad kurs. En kursrapport utifrån kursutvärderingen sammanställs och presenteras i programrådet. Instruktioner för hela processen finns tillgängliga för kursansvariga på Arkitekt högskolans samarbetsyta på intranätet Aurora.

Vad gäller utbildningens *forskaranknytning* sker detta bland annat genom att disputerade lärare deltar i undervisningen. Under 2019 utökades lärargruppen med en lektor och 2020 planeras den att stärkas ytterligare genom pågående lektorsrekryteringar.

Internationaliseringsarbetet sker på många sätt. Arkitekt högskolan har utbytesavtal på institutionsnivå med 20 lärosäten i 15 länder och arbetar aktivt för att utöka utbytesaktiviteterna samt att stärka den internationella profilen. Arkitekt högskolan har dels ett antal avgiftsstudenter men också både in- och utresande utbytesstudenter på såväl grund som avancerad nivå. Det ingår i vår strategi för internationalisering att se över vilka utbytesavtal som är mest effektiva och vilka vi därmed bör satsa på i framtiden samt att arbeta aktivt med t.ex. Erasmusutbyte. Arkitekt högskolan ger en sommarkurs där studenterna kan välja workshops lokaliserade utomlands som genom sina lärandemål lyfter platsspecifika arkitektoniska frågor som behandlar sociala och miljömässiga aspekter i ett samhällsperspektiv. Vi försöker låta *jämställdhetsarbetet* genomsyra alla delar av verksamheten, t ex i bemötandet av studenter, hur vi väljer att presentera våra utbildningar och hur vi skapar en inkluderande studiemiljö.

Arkitekt högskolan har en högst levande *samverkan med omgivande samhälle*. Det visar sig t.ex. genom att vi har adjungerande adjunkter anställda som lärare och att vi använder gästföreläsare för att höja utbildningskvalitén. Då arkitektutbildningen är en professionsutbildning har många av studenternas projekt en direkt koppling till det omgivande samhället och resultaten av projekten presenteras ofta offentligt genom olika utställningar. Ett specifikt exempel på samverkan med omgivande samhälle och andra institutioner är det återkommande utbildningsmoment som kallas för *Vertical Workshop*. Den är också en pedagogisk modell där vi arbetar med att integrera hållbarhetsfrågor i undervisningen samt att skapa ett engagemang i aktuella frågeställningar. Under två veckor får studenterna utforska hållbarhetsfrågor i en verklig kontext med utgångspunkt i ett givet tema som belyses utifrån ett flertal perspektiv.

Genom att den dominerande undervisningsformen på Arkitekt högskolan är individuell undervisning genom handledning så har studenten hela tiden *inflytande* över undervisningsprocessen i dialog med lärarna och undervisningen blir i hög grad *studentcentrerad*. Undervisningen är också studentcentrerad i bemärkelsen att studenternas lärandeprocess är i fokus och examinationer ofta handlar om att studenterna skall kunna redogöra för sin egen progression och sitt lärande över tid.

Dnr. xxx

UMEÅ UNIVERSITET

Arkitekt högskolan hade 2019 en prestationsgrad för utbildning på grund och avancerad nivå på 96% vilket måste betraktas som mycket bra. Prestationsgraden ligger därmed också fortsatt högt över tid. 2019 hade Arkitektprogrammet drygt 20 sökanden per studieplats varav ca 3 förstahandssökanden per plats. Söktrycket till Arkitektutbildningen måste därmed anses vara mycket gott och fortsatt på samma höga nivå över tid.

3. Forskning och forskarutbildning

Arkitekt högskolans forskare har de bästa förutsättningarna för innovativ, nydanande och världsledande forskning som leder till genombrott.

Vid Arkitekt högskolan har man under de senaste åren arbetat intensivt med att utveckla det femåriga yrkesprogrammet vilket medfört att forskningsaktivitet och forskningsproduktion fått stå tillbaka. Konsekvensen av detta är att Arkitekt högskolan bibliometriskt under 2019 uppvisar totalt tre författarfraktioner varav endast en är en artikel i tidskrift. Forskningsproduktionen var således låg. Samma mönster framträder när man analyserar forskningsverksamheten ur ett ekonomiskt perspektiv. Inga nya externa medel inkom under året och av de medel som omsattes var 97 % anslagsmedel och endast 3 % bestod av extern finansiering. Noteras bör dock att dessa 3 % avsåg kvardröjande avskrivningar från föregående år och alltså inga faktiska kostnader det aktuella året. Under slutet av året inleddes därför ett arbete med att stärka forskningen och stimulera forskarna att söka extern finansiering och att publicera forskning i välrenommerade tidskrifter. Utöver detta inleddes ett arbete med att rekrytera fler disputerade lärare. Syftet med detta var att skapa en större kritisk massa av forskningsverksamma lärare och därmed också säkerställa en bättre balans mellan forskning och undervisning på Arkitekt högskolan. Ett långsiktigt mål med detta är givetvis också att återuppbygga en egen forskarutbildning kopplad till institutionen.

4. Ekonomi

Kostnaderna för grundutbildningen översteg 2019 budget med 2121 tkr. Detta berodde i första hand på ökade lönekostnader som en följd av ett ökat antal arvoderade lärare. Även driftkostnaderna har varit högre än budgeterat, vilket också det var en följd av att arvoderade, externa lärare anlåtats i större utsträckning än förväntat. Sammantaget resulterade detta i ett resultat på - 682 tkr för GU totalt under året.

Resultatet för FO-FoU var - 277 tkr vilket dock var en förbättring jämfört med budget på 494 tkr.

Det sammantagna resultatet för 2019 blev således - 959 tkr vilket ökar på underskottet i det balanserade kapitalet till - 3 368 tkr. Fördelat på verksamhetsgrenar är underskottet - 2 212 tkr för GU och - 1 156 tkr för FO-FoU.

Som framgår av detta var den största orsaken till det negativa resultatet det stora antalet arvoderade lärare och den osäkerhet i planeringen som detta medfört. Som tidigare nämnts så har detta föranlett att vi i slutet av året inledde en process för att öka antalet fast anställda lärare. Parallellt med detta inleddes ett arbete med att införa ett mer

Dnr. xxx

UMEÅ UNIVERSITET

detaljerat och överblickbart system för bemanningsplaneringen. Det negativa myndighetskapitalet har också inneburit att vi startat arbetet med att tillskapa en plan för att de närmsta åren få en bättre balans i ekonomin. Detta är ett arbete som kommer att fortsätta nästkommande år och ambitionen är att kunna presentera en sådan plan för fakulteten innan sommaren 2020.

Fastställd vid beslutsmöte,
Umeå 2020-02-28

Mikael Henningsson

Prefekt, Arkitekt högskolan vid Umeå universitet